

İlham Əliyev olmasaydı... Tarix təkrarlanmayacaqdı

Firudin bəy Köçəri 1903-cü ildə ürək ağrısıyla haray çəkir ki, hazırda Vaqifin qəbri çox acınacaqlı bir durumdadır və heç kəs onu qaydaya salmağın qeydinə də qalır. Heç kəs! Bu laqeydlilik nə az, nə çox, düz 190 il davam edib - Azərbaycan SSR Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin sədri Heydər Əliyevin 1967-ci ildə Şuşaya gəlişinə qədər.

15 OKTYABR 2021-Cİ İL

Şuşadayıq!

Müqəddəs və Tarixi Şəhərin ziyarətində Tarixi Şəhərin ziyarətində Tarixi Şəhərin ziyarətində... 18 il əvvəl - mehız bu gün Azərbaycan xalqı Qarabağın Xilaskarına, Şuşanın Fatehinə səs vermişdi. 2003-cü ilin 15 oktyabrı Zəfər Yolunun ilk addımı, Zəfər yolçuluğunun ilk günüydü.

Hələ qarşıda mücadilə dolu 18 il vardı... 15 oktyabrı Şuşada həm də ilk dəfə qeyd etməyimiz təsadüfi ola bilər. Amma... Bu gün heç kəsin cıncırını belə çıxarıb etiraz edə bilməyəcəyi bir həqiqət var. 15 oktyabr olmasaydı, 8 noyabr tarixi yaranmayacaqdı...

Şuşaya payız gəlib. Qızıl payızın cazibəsi və nəfəsi (bahar təvətiyə) hər tərəfdə hiss olunur. Tarix və təbiət (Azərbaycan və ümumtürk tarixi və təbiəti) Şuşada bir-birinə qovuşur, bir-birini tamamlayır və özünün Qızıl dövrünü yaşayır...

Şuşanın ərazisi çox kiçikdir, sanki bir ovuc boyaqdır. Amma içərisinə daxil olub gəzdikcə, şəhər qarış-qarış, addım-addım böyüyür, tarixin dərinliyinə, göy üzünün ənginliyinə doğru genişlənir.

İntəhasız və həm də mistik bir auranın əhatəsinə düşürsən. Şuşanın hər yanı və hər yeri, hər tərəfi bir tarixdir. Ümumiyyətlə, Şuşada tarixə toxunmadan, tarixin içindən keçib getmədən yerimək, gəzmək mümkündürsə. Bu yer, məkanı yurd yerini kimi bəyanib seçən Xan Babamızı (və babalarımızı) rəhmətlə anıram. Heyrətlənməyə bilmirsən. Axı hardan ağıllarına gəlib bu yerdə məskən salıb möhkəmlənmək, qala qurmaq? Texnologiya-filan olmadığı bir zamanda. İnsan idrakının bu cür hədsizliyinə hər cür ehtiram və həm də təəccüb doğurur.

Təbii ki, bu yerdə hərbi-strateji fəhm, sərkerdə məharət, bəsirətə miqyası öz sözünü deyib. Eyni zamanda, adama elə gəlir ki, Şuşa ilahi bir qüdrətin əli ilə işarələnib mənşirlənmiş, dağların və tarixin zirvəsində vətənləşən ruhani-siyasi-coğrafi bir ərazidir...

Cıdır düzündə yerlə göy qovuşur. Şuşa paytaxt, ərazi vahidi, şəhər statusundan kənara çıxır. Ölçülər səma qədər dəyişir və həm də səma kimi aydınlaşır. Şuşa, Cıdır düzü bu yerdə planetin ən uca, ən mötəbər və ən legitim xitabət kürsüsünə çevrilir. Ali Baş Komandanın daşdığı missiyaya, qədd-qamətinə, milli qüruruna yaraşan, qalib Azərbaycan xalqının döşünə yatan bir kürsüdür... Burada səslənən hər söz xüsusi mənə kəsb edir: "İrəvan, Göyçə, Zəngəzur bizim dədə-baba torpaqlarımızdır!" Adi bəyanatdan daha çox tarixi-ideoloji bir hərəkətin, qarşısınınmaz bir prosesin leytmotivi kimi səslənir. Cıdır düzündə ötən il Cənab Prezidentin Novruz tonqalını qaladığı yeri görmək istəyirəm. Şuşa Dövlət Qoruğu İdarəsinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Zaur Həsənov həməni nişan verir:

- Bax, oradın, niyə soruşduzun ki? Özünlə Elçibəy-Rəsulzadə yolunun tərəfdarı hesab edən aqressiv ovqatlı bir müxalif həmkarım "Nədir axı Heydər Əliyev yolu?" - deyə soruşmuşdu mənəndən. Mən də "Zamanında deyəcəyəm" söyləmişdim...

Yol konkret anlayışdır. Yolçusu, gedib-gələni olmasa, yolun mövcudluğu bilinməz. Hər şeyin, o cümlədən yolun əlaməti, nişanəsi gərəkdir.

2021-ci ilin baharında ilk dəfə Müstəqil Azərbaycanın tarixində İlham Əliyevin Şuşada yandırıldığı Novruz tonqalı Heydər Əliyev yolunun əlamətidir. Heydər Əliyev yolu bizi 30 ildən sonra anbaan, günbəgün, addım-addım, qayalara dırmaşa-dırmaşa, istehkamları uçura-uçura Şuşaya aparıb çıxardı. Heydər Əliyev yolunun alternativini kimi təqdim edilən, təmtəraqlı, cazibədar görünsün deyə Elçibəy-Rəsulzadə adından aşırı dərəcədə sui-istifadə edilərək etiketlenən yol isə Azərbaycan tarixini boşluğa, Azərbaycan xalqını məyusluğa, Azərbaycan dövlətçiliyini keçilməzə dirədi, siyasi-iqtisadi dalana ürcəh etdi. Kələkiden o tərəfə gedə bilmədi.

Kimsə bundan inciye, qıvcıqlana bilər, ancaq bu, bir gerçəklikdir! Siyasi yol, dövlətçilik marşrutu işlək olmalıdır - Heydər Əliyev yolu kimi! Heydər Əliyev yolunun alternativini yoxdur...

Alternativ yoxdur, amma bu yol bir-birindən fərqli siyasi obrazlar, davamçılar, ardıcıl təqdim edir Azərbaycan cəmiyyətinə və Azərbaycan tarixinə. İlham Əliyev, Mehriban Əliyeva kimi.

VAQIFIN MƏQBƏRƏSİ...

Sanki dil açılıb başına gələn müsibətləri danışır.

Ölməz Səməd Vurğunun "Vaqif" dramında zindana salınmış şəhərin xalq qəhrəmanı Eldara göndərdiyi məktub bir xalqın, zəngin tarixin, etnoyaddaşın Liderə ünvanlanan müraciəti kimi təkrarlanır:

"Sən də qurtarmasan Vaqifi dardan, Yoxdur umacağın pərvərdigardan"

Milli taleyimizdə və tariximizdə Heydər Əliyevin əli işi olaraq azərbaycançılığın və Qarabağın rəmzi statusunu qazanmış Vaqif məqbərəsinin Vaqifin özü kimi örnək bir tarixi və taleyi var.

Heydər Əliyev deyirdi ki, 1967-ci ildə Xankəndidə baş verən insidentlə bağlı (üç nəfər azərbaycanlı məşinada yandırılmışdı) bir neçə gün Şuşada qalmalı oldum.

Və Vaqifin məzarını ziyarət etmək istədiyimi şəhər rəhbərliyinə bildirdim. Əvvəlcə, məzarın yerini tapa bilmədilər. Sonra tapdılar, gedib gördüm ki, Vaqifin məzarı baxımsız bir durumdadır, onun şəxsiyyətinə və tariximizdəki yerinə uyğun deyil. Diqqət yetirin. Əvvəlcə, heç Vaqifin məzarının yerini tapa bilməyiblər! Niyə? Çünki Heydər Əliyevə qədər kimsə maraqlanmayıb, kimsə itirib-axarmayıb.

Bəs bu əcaibliyin, laqeydliyin səbəbi, səbəbkəri kim idi? Kimin yaxasından yapışmaq, soruşmaq lazımdı? Başqa bir söhbətin mövzusu olsa da, vurğulamaq yerinə düşər ki, bu bignəlikdən özümüzlüklərə xüsusi və daha iri həcədə pay düşür. Bu, sadəcə bir Azərbaycan şəhərinə diqqətsizlik deyil. Bir xalqın tarixinə, dövlətçiliyinə qarşı bir hətə qərar idi. Suallar yaranır, böyük-böyük, uzun-uzadı, bəzən cavabsız, bəzən də qorxulu...

Heydər Əliyev olmasaydı, Vaqifin

Heydər Əliyev yolu bizi 30 ildən sonra anbaan, günbəgün, addım-addım, qayalara dırmaşa-dırmaşa, istehkamları uçura-uçura Şuşaya aparıb çıxardı. Heydər Əliyev yolunun alternativini kimi təqdim edilən, təmtəraqlı, cazibədar görünsün deyə Elçibəy-Rəsulzadə adından aşırı dərəcədə sui-istifadə edilərək etiketlenən yol isə Azərbaycan tarixini boşluğa, Azərbaycan xalqını məyusluğa, Azərbaycan dövlətçiliyini keçilməzə dirədi, siyasi-iqtisadi dalana ürcəh etdi. Kələkiden o tərəfə gedə bilmədi.

Siyasi yol, dövlətçilik marşrutu işlək olmalıdır - Heydər Əliyev yolu kimi! Heydər Əliyev yolunun alternativini yoxdur... Alternativi yoxdur, amma bu yol bir-birindən fərqli siyasi obrazlar, davamçılar, ardıcıl təqdim edir Azərbaycan cəmiyyətinə və Azərbaycan tarixinə. İlham Əliyev, Mehriban Əliyeva kimi.

məzarı, onun xatirəsi hansı aqibəti yaşayacaqdı? Heydər Əliyev olmasaydı, Azərbaycan xalqını nələr, hansı sürpürizlər, hansı faciələr gözləyirdi...

Bir Allah bilir!

Tarixdən bəllidir ki, 40 illik bir dövrdə vəzirlik edib, ədəbiyyatımıza əvəzsiz töhfələr verən Molla Pənah Vaqifin həyatı faciə ilə sonlanmış. O, yegana övladı ilə birlikdə qətlə yetirilib. Oğlu Əlağanın başını onun gözündən qabağında kəsiblər. Firudin bəy Köçərinin verdiyi məlumata əsasən, Molla Pənah Vaqif öldürüldüyü həmin yerdə də torpağa tapşırılıb. Və nə yazıq ki, şəhərin məzarı da Vaqifin həyatı kimi acınacaqlı, keşməkeşli bir tale yaşayıb. Mir Mehdi Xəzani "Qarabağ-namə"də yazır ki, ilk vaxtlar Vaqifin məzarı üzərində bir günbəz olub. Sonradan o günbəz də uçulub dağıdılıb.

Firudin bəy Köçəri 1903-cü ildə ürək ağrısıyla haray çəkir ki, hazırda Vaqifin qəbri çox acınacaqlı bir durumdadır və heç kəs onu qaydaya salmağın qeydinə də qalır. Heç kəs! Bu laqeydlilik nə az, nə çox, düz 190 il davam edib - Azərbaycan SSR Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin sədri Heydər Əliyevin 1967-ci ildə Şuşaya gəlişinə qədər.

"...Şuşanın bizim qədim şəhər olduğumuz mənə həmişə diqqət mərkəzində saxlamış və daim qayğı göstərmişim. Mən 1967-ci ildə DTK-nin sədri olarkən, ermənilər tərəfindən Ərşad müəlliminin yandırılması ilə əlaqədar Şuşaya gələndə ilk dəfə Vaqifin qəbrini ziyarət etdim. Elə o zaman fikirləşdim ki, şəhərin məzarı özünə qətiyyətlə yaraşmır. Və respublikanın rəhbəri olarkən orada həmin türbənin tikilməsinə göstəriş verdim..."

Vaqifin məqbərəsi 1977-ci ildə (ötümünün 200 ildiyində) tikilməyə başlanıldı və 1982-ci ildə tamamlandı. Vaqifin məqbərəsi, sadəcə bir memarlıq nümunəsi deyil. Qarabağın, Şuşanın tarixinə, Azərbaycanın taleyinə tərəvət gətirən hadisəydi. Əsasında Heydər Əliyev, mükəmməl dövlət ağı, dövlətçilik təfəkkürü dayanan bir hadisə. Təəssüf ki, Vaqifin, onun məqbərəsinin, Qarabağın, özünü qayidan milli yaddaşın sevinci 10 il çəkdi.

1992-ci ildə yenidən Vaqif ruhunun, Vaqif məqbərəsinin (Qarabağın, Şuşanın) iztirablı günləri başladı. 29 il Qarabağın, Şuşanın, bütünlükdə Azərbaycanın üzərində bir müraciət, bəzən yalvarış, bəzən tələb, bəzən də ağır bir ittiham kimi dayandı - Sən də qurtarmasan Vaqifi dardan...

2020-ci il sentyabrın 27-nə qədər Azərbaycan xalqının ATƏT-dən, BMT-dən, hər yerdən, artıq Tanrıdan belə umacağı qalmamışdı. Sonradan qarağürhuç, nadan, idbar düşüncə Qarabağın təmsalında qururumuzu bizə qaytaran Ali Baş Komandanın əlindən öpmək istəyənlər Azərbaycan qadınını, ananı hədəf seçəcəkdilər.

QADIN KİMSƏNİN ƏLİNİ ÖPMƏMƏLİDİR - BU, XANIN, XƏSTƏ BİR XİSLƏTİN İSTƏRİKASIDIR...

Xalqın 30 il boyunca həsətlə gözlədiyi hücum əmrini imzalayan Ali

Baş Komandanın əlləri öpülməyə layiqdir. Əgər Azərbaycan qadını, Azərbaycan anası onun namusunu hiş edən, 44 gün ərzində hər gün döyüş taktikasını imzalayıb təsdiqləyən Ali Əsgərin əlindən öpürsə, burada hansı qəbahət ola bilər? Əksinə, o səmimiyyət, o Ana, o Ali Əsgər hər cür ehtiramə layiqdir.

TARİX TƏKRARLANIR...

"Təxminən 40 il bundan əvvəl, bax, bu yerdə atam durmuşdu, mən isə o tərəfdə durmuşdum. Şaxtılı-qarı havada Vaqifin məqbərəsinin açılışı idi. Ondan sonra ikinci dəfə 1982-ci ilin iyul ayında - iyulun 29-da atamla bərabər ikinci dəfə Şuşaya gəlmişdim. O vaxt Vaqif poeziya günləri keçirilirdi. Bu gün isə ikinci dəfə Vaqifin məqbərəsinin açılışını biz qeyd edirik. Vaqif poeziya günləri keçirilərkən atamın 59 yaşı var idi. Bu gün mənəm 59 yaşım var. Bəziləri ki, hesab edə bilər ki, bu, təsadüfdür. Ancaq mən hesab edirəm ki, burada böyük rəmzi mənə və tarix təkrarlanır. Azərbaycan tarixinin qara səhifəsi artıq arxada qaldı və yenidən biz nəfəs almağa başlamışıq..."

Məqbərə önündə başqa bir şəhərin, anadili ədəbiyyatımızın nəhənglərindən biri, böyük Füzulinin bir beyti başımızda dolacaq:

Bu vüsalə yuxu əhvalı demək mümkündür, yuxu olsaydı əgər دیدəyi-giryanımızda.

Hələ indi belə, hətta qələbəmizin ildönümündə Şuşanın, Qarabağın işğaldan qurtuluşu yuxu kimi gəlir. Gərçək bir yuxu. Şuşa görmək istədiyimiz, amma yuxumuza belə gəlməyən şirin bir rəya olaraq qalacaqdı. Qarabağı yuxuda belə görə bilməyəcəkdik. Əgər İlham Əliyev olmasaydı... İlham Əliyev olmasaydı, tarix heç vaxt, heç vaxt təkrarlanmayacaqdı...

QORUQ İDARƏSİNİN İKİNCİ QATINDAN XANKƏNDİ APAYDIN GÖRÜNÜR...

Postmüharibə dövrünün gerçəkliyini ən dəqiq ifadə edən mətn İlham Əliyevə məxsusdur. "Ayağımızın altındadırlar!". Sözü bütün mənalarda. Demografik baxımdan, siyasi, iqtisadi, geosiyasi anlamda da bələdir. Həm də təkə ermənilər yox. Onların havadarları da. Bölgədən çəkilib getmək istəməyən güclər də. İndi onlar özləri istedikləri yerdə yox, biz istədiyimiz və göstərdiyimiz yerdə mövcuddurlar...

Azərbaycan və Türkiyə müttəfiqliyinin müəyyən etdiyi şərtlər daxilində çizdiyi dairədə. Və dərədə...

Şuşaya xəlif bir duman gəlir, tez də çəkilir. Sosial şəbəkələrdə, mətbuatda yazdığım bir fikri yenidən, təkrar bölüşmək istəyirəm. Əslində, Şuşa dağlarının və Qarabağın dağlarına duman İrəvan ermənilərə paytaxt kimi güzəst ediləndə çöküdü.

Milli Şuranın 1918-ci il mayın 29-da keçirilən iclasında İrəvanın verilməsinə üç nəfər etiraz etmişdi. Mir Hidayət Seyidov, Bağır Rzayev və Nəriman bəy Nərimanov. Çox təəssüf ki, bu üç nəfəri çox az adam tanıyır, böyük əksəriyyətin onların kimliyini

dən xəbəri belə yoxdur. Dərslərdə adları çəkilir, mətbuatda xatırlanmırlar, xatirələri əbədləşdirilməyib. Nə üçün? Əslində, bu üç nəfər Cümhuriyyət dövrünün əlahiddə qəhrəmanlarıdır.

Nəriman bəy Nərimanovun atası əslən Şuşadandır, İrəvana müəllimlik etməyə gedib, Nəriman bəy də orada anadan olub. Nəriman bəy Nərimanovun xatirəsinin mehız Şuşada əbədləşdirilməsi ədalətli bir qərar olardı... Şuşada İrəvanı xatırlamaq və xatırlatmaq həm də bizim mühüm ideoloji vəzifələrimizdən biridir.

Şuşa təkə mədəniyyət paytaxtı deyil. Mən bu yerdə "Ədəbiyyat" qəzetinin redaktoru Azər Turanın məntiqini bölüşürəm. "Adını Şərqi konservatoriyası qoyub keçməyək. Elxanilər, teymurilər, osmanlılar, səfəvilər, Rusiya, İran min ildir ki, bu torpaqlara konservatoriya olduğu üçün axın etməyiblər..."

Şuşada türkün gücünü ifadə edən bir insan, energetika var. Türk Dünyasının Ali Ordenu də Azərbaycan Prezidentinə mehız Şuşada yekunlaşan qurtuluş savaşıyla türkün gücünü bütün dünyaya nümayiş etdirirdi üçün təqdim edildi...

Bir dəfə müzakirələrin birində "Müasir Azərbaycan üç sütunun üzərində dayanır" demişdim. 1993-cü ilin Qurtuluş günü, 1994-cü il Əsrin müqaviləsi. Və 2003-cü il prezident seçkisi. Artıq döndürücü sütundan danışmağın zamanıdır.

ZƏNGƏZUR DƏHLİZİ!

Bakını Türk Dünyasına, Avropaya qovuşduracaq Mehri dəhlizi böyük Zəfər yolunun davamıdır...

Şuşada, Cıdır düzündə Qələbəmizin ildönümü günü verilən bəyanat regionun dörd yanında əks-səda verir: "Biz Şuşada, Zəngəzurdə əbədi yaşayacağıq!"

Təbii ki, qarşıda həllini gözləyən suallar var. O sualların cavabı necə, nə zaman veriləcək?

2002-ci ildə "Yeni Azərbaycan" qəzeti İlham Əliyevin ABŞ səfərinə həsr edilmiş xüsusi buraxılış çap etdi. Dərgimiz Ulu Öndərimizin çox xoşuna gəlir. Onda mənəndən soruşdu ki, sən onun (İlham Əliyevin) Cons Hopkins Universitetindəki çıxışına və suallara verdiyi cavablara qulaq asdın?

-Əlbəttə ki, bəli, qulaq asdım, dedim.

Ulu Öndərimiz bir qədər düşüncəyə əlavə etdi:

- Oğlum olduğu üçün demirəm, amma etiraf edirəm ki, mən Heydər Əliyev, o suallara o cür mükəmməl və o cür dəqiq cavablar vermə bilməzdim...

Bu, bir atanın öz övladına verdiyi dəyər deyildi, bir ustad siyasətçinin, azman dövlət adamının İlham Əliyevin potensialına, dəyanətinə verdiyi qiymət idi.

Doğrusu, mən o vaxt Ulu Öndərimizin elə deməyini təəccübləndirmişdim.

İlham Əliyev bu gün opponentlərini, bədxahlarını, bütün dünyanı təəccübləndirməkdə davam edir.